

Cròniques del món

Seguidors del president enderrocats d'Hondures, Manuel Zelaya, protesten davant el parlament, el 13 de novembre passat.

TEGUCIGALPA ■ Maria Josep Siscar

La continuïtat del cop d'estat. “Les eleccions són la manera que han trobat els colpistes de perpetuar-se al poder.” D'aquesta forma es refereix l'analista Héctor Soto als comicis d'aquest diumenge 29 de novembre a Hondures. Unes eleccions que tenen lloc sota règim *de facto* i que no gaudeixen de legitimitat ni confiança, ni per gran part de la societat hondurenca ni per la majoria de la comunitat internacional –a hores d'ara només les reconeixen els EUA, Colòmbia, Panamà, Israel i Taiwan. No solament s'acompleixen sota un cop d'estat, sinó que els únics dos candidats amb possibilitats de guanyar, el liberal Elvin Santos i el nacionalista Porfirio Lobo, han participat en la destitució del president Manuel Zelaya des del seu escó al Congrés. Elvin Santos era el vice-president del govern de Zelaya fins que va renunciar al càrrec per competir a les primàries amb l'actual president *de facto*, Roberto Micheletti. I forma part dels militants liberals que han pres posició clarament contra Zelaya. Home fort de la cúpula empresarial hondurenca,

és el candidat de l'oligarquia. No obstant això, les enquestes anuncien com a favorit el candidat del Partit Nacional, Porfirio (Pepe) Lobo, que ja va perdre a les eleccions del 2005 contra Zelaya. Tot i ser el representant del partit més dretà, Lobo desperta desconfiança entre les elits pel seu passat esquerrà i pel caràcter obstinat i poc domable, que recorda Zelaya. A més, els darrers quatre mesos ha estat l'únic dels dos a reconèixer que Mel hauria de ser restituit per legitimar les eleccions, encara que després de l'acord Tegucigalpa - San José tenia la possibilitat d'aconseguir-ho forçant la votació del Congrés i no ho va fer. Tot i això, diumenge pot passar qualsevol cosa. El Front de Resistència contra el Cop d'Estat, que aplega l'esquerra institucional, els moviments socials i els partidaris de Zelaya, no reconeix les eleccions per il·legítimes. La candidatura independent que els representava i que es dibuixava com la tercera força política a les enquestes, tot i no haver-se presentat mai abans, va renunciar-hi després del 5 de novembre, quan els colpistes incompliren l'últim acord

per a restituir el president electe. Els darrers dies, també han renunciat a participar-hi candidats a diputats, regidors i alcaldes del Partit Liberal, que consideren que les eleccions no tenen sentit si les elits militars i econòmiques poden esborrar del mapa el president electe sempre que no els agradi. Mentrestant, el clima és cada vegada més tens. Si la resistència crida a no participar-hi, el govern *de facto* militaritza els barris i ciutats per custodiar els col·legis electorals. I fins i tot els més prudents pronostiquen un diumenge d'enfrontaments. De moment, nombrosos mítings i actes de campanya s'han boicotat arreu del país. Tot això en un país on històricament l'abstenció ronda el 50% i el frau electoral forma part del joc. Aquesta vegada, però, es preveu que s'intensifiqui el frau, especialment per maquillar la poca participació que deixaria en evidència l'escàs suport a aquestes eleccions.

BUENOS AIRES ■ Federico Rivas

L'hora del guerriller. Si es compleixen les previsions de les enquestes preelectorals, l'ex-guerriller tupamaro Jorge *Pepe* Mujica serà president electe de l'Uruguai el dia 29 de novembre. Aquell dia, l'ex-ministre d'Agricultura de l'actual president, Tabaré Vázquez, de l'esquerra Frente Amplio, s'haurà d'enfrontar a Luis Alberto Lacalle. Com a home de la classe acomodada de Montevideo, Lacalle ja va ser president pel partit Nacional (blanc) entre el 1990 i el 1995. Els sondatges li atribueixen el 40% dels vots, malgrat una campanya que s'ha basat a venti-

Pepe Mujica

lar el fantasma d'un possible retorn de l'esquerra "radical i violenta" al poder, amb promeses de reducció d'impostos i encoratjant crítiques contra el Mercosur, el mercat comú que l'Uruguai integra al costat del Brasil, l'Argentina i el Paraguai. Aquesta campanya ha estat en càmera lenta, fidel a l'estil uruguaià de fer política, a l'antiga. En aquest petit país amb costes cap al Rió de la Plata no hi ha grans mítings a l'estil americà, la propaganda es limita a les pancartes i els missatges radiats i televisius i el president respecta rigorosament la prohibició de donar suport a tal o tal candidat. Aquesta correcció política és orgull dels uruguaians, que els agrada de posar-se com a exemple regional de la bona política i veuen amb satisfacció que Transparència Internacional col·loca el seu país com el segon estat menys corrupte de l'Amèrica Llatina, només superat per Xile. En aquest escenari, Mujica apareix com un desafiament per a les classes mitjanes que hi donen suport. Els va ser un dels líders del grup guerriller Tupamaros, la derrota del qual en la lluita armada contra els governs conservadors integrats per blancs i vermells ha estat l'avantsala de la dictadura (1973-1985). Llavors Mujica va restar 14 anys pres, tres dels quals ficat en un pou cavat a terra on "parlava amb les formigues per a no tornar-me boig". Després va ser un dels fundadors del Frente Amplio, l'aliança de centre esquerra i esquerra que fa quatre anys va col·locar a Montevideo el primer mandatari progressista del país. L'excel·lent imatge que Tabaré Vázquez té entre els uruguaians, de quasi un 80%, han acabat catapultant Mujica a les portes del poder, malgrat que la seva línia política és considera l'extrem ideològic d'un front que ha sabut col·locar-se més a prop de l'esquerra *moderada*, a l'estil Lula da Silva o Michelle Bachelet, que no dels discursos incendiàries del veneçolà Hugo Chávez. A la primera ronda, el 25 d'octubre, Mujica va quedar a dos punts de la meitat més un vot necessaris per a ser president. El 29, tot indica que podrà celebrar el triomf.

Entrevista

"El Iemen no és un estat fallit, el govern hi funciona"

Charles Schmitz

Professor de la Towson University (Maryland, EUA) i especialista en el Iemen

—**Es una visió molt estesa als mitjans que el Iemen és un estat fallit que es pot convertir en la nova Somàlia. Hi esteu d'acord?**

—El concepte d'estat fallit és complicat d'utilitzar, perquè hi ha diverses definicions possibles. En tot cas, crec que és erroni de considerar el Iemen com un estat fallit, en el qual el govern només controla la capital. És cert que hi ha zones on l'estat no és present, però això és una constant històrica, no ha empitjorat. Ans el contrari, el govern avui té més control del territori que en el passat. I aquest és el criteri a tenir en compte. Des del seu naixement, el Iemen ha estat un *caos controlat*. El Iemen no es troba en una situació com la de Somàlia, ni va pel camí.

—**Així i tot, hi ha dues fortes rebel·lions secessionistes.**

—És cert, però penso que al Iemen hi ha una identitat nacional forta i que l'estat resistirà. Les dues rebel·lions no són expressió d'una qüestió nacional mal resolta, sinó de la lluita pels recursos i pel desenvolupament del país. Són uns conflictes complicats perquè hi ha molts vessants, com ara el tribal, el sectari —el nord és xiïta—, i fins i tot regional, amb tercers països intervenint en la disputa, com l'Iran i l'Aràbia Saudita, com han demostrat els recents enfrontaments directes entre militars d'aquest país i forces rebels.

—**Quasi la meitat dels presos de Guantánamo són del Iemen, i els EUA no els hi volen traslladar, cosa que complica el tancament de la presó. Per què?**

—Els EUA no es fien de la capacitat del govern del Iemen de controlar els presos. Tot i que Washington diu que aquests presos no són perillosos, vol que restin sota un control estricte, i tenir la capacitat de decidir sota quin règim viuen. Però el Iemen veu aquesta demanda com una violació de la sobirania nacional. No vol que Washington li digui què n'ha de fer, d'aquestes persones, cosa que sí que permeten països com ara el Marroc, que ha construït una presó nova per tenir-los-hi, només per satisfer els designis dels EUA.

—**No passa que no confien en la voluntat del Iemen de lluitar contra al-Qaida?**

—No ho crec, perquè el govern ha donat mostres de sobres de voler combatre l'extremisme islàmic. Ho fa des del 1996, molt abans que els EUA, i de manera prou efectiva. En els set darrers atemptats d'al-Qaida al Iemen, les autoritats han estat capaces de capturar els responsables. Però passa que per al Iemen al-Qaida no és vist com una gran amenaça. En canvi, les rebel·lions del sud i del nord, sí.

RICARD GONZÁLEZ

Ricard González
Washington

Països Catalans

Rebuig frontal al pla de fusió de Caixa Catalunya

BARCELONA ■ Gemma Aguilera

Mentre la fusió de les caixes de Sabadell, Terrassa, Manlleu i Girona sembla una bassa d'oli per als treballadors, els ànims laborals a la segona fusió que hi ha engegada a Catalunya —que ha d'aplegar les caixes de Catalunya, Tarragona i Manresa— cada vegada són més crispats. La setmana passada, prop de 1.500 treballadors d'aquestes tres entitats es van manifestar davant la seu central de Caixa Catalunya, on s'havia reunit el consell d'administració de l'entitat per aprovar el projecte de fusió. Els manifestants van voler mostrar el rebuig al pla de sinergies que es proposa per dur a terme la fusió. 1.800 acomiadaments —el 20% de la plantilla, amb prejubilacions i baixes incentivades— i el tancament de 500 entitats, 200 de les quals fora de Catalunya. Mig miler d'oficines, tantes com n'aporten, plegades, Caixa Tarragona i Caixa Manresa al nou projecte.

D'una altra banda, el govern català ha mostrat recel al pla d'acomiadaments. El delegat del govern a Tarragona, Xavier Sabaté, va titllar el plantejament “d'inacceptable” i “brutal”. En aquest sentit, va assegurar que no es creu

Treballadors de Caixa Catalunya protesten davant la seu central de l'entitat per rebutjar el pla de fusió. La proposta de la direcció és despatxar 1.800 treballadors i tancar 500 oficines.

que en el passat les direccions de les tres entitats haguessin actuat “de forma tan irresponsable” per haver contractat tanta gent i haver obert tantes oficines que “ara sobren”. L'executiu català reconeix que si no es duu a terme la fusió les entitats “corren risc”, perquè

no es podria garantir un projecte competitiu a llarg termini. De les tres entitats implicades, només Caixa Tarragona té dubtes seriosos sobre la necessitat de retallar dràsticament la plantilla i les oficines, i la Diputació de Tarragona ja ha dit que vigilarà de prop el projecte.

BARCELONA ■ G. A.

L'Estat titlla les consultes per la independència d'“absolutament nul·les”.

El PP considera que les consultes sobre la independència que es duran a terme a diversos municipis catalans el dia 13 de desembre constitueixen una “violació constitucional”. Per al PSOE, el rebuig és més matisat, perquè afirma que “no són il·legals”, però sí “jurídicament intranscendents”, ja que tenen una “capacitat nul·la” de produir efectes jurídics. El ministre espanyol de Justícia, Francisco Caamaño, va advertir que l'executiu actuarà amb determinació sempre que s'intentin fer consultes “il·legals”.

Les consultes del 13D organitzades per la societat civil, que faran prop de 150 municipis, també han estat notícia

La primera consulta es va fer a Arenys de Munt (Maresme) el 13 de setembre passat.

perquè tots els instituts catalans rebran material explicatiu sobre els referèndums i l'autodeterminació, que envia la Coordinadora Nacional de la consulta. El material ha estat elaborat per tutors i politòlegs. Des de la Coordinadora

expliquen que són neutrals i que, en cap cas, no s'intenta fer campanya pel vot a favor de la independència, sinó recordar que el dret a l'autodeterminació és considerat per l'ONU un dret humà fonamental i universal: “És del tot legítim i normal que es tracti i es doni a conèixer dins l'àmbit educatiu.”

El Departament d'Educació ha recomanat als centres escolars que aquestes xerrades es facin fora de l'horari lectiu, i que, per tant, no siguin d'assistència obligatòria per als alumnes. Uns 180 ajuntaments catalans han aprovat mocions a favor de l'organització de consultes locals sobre la independència de Catalunya. Entre aquests, hi ha els consistoris de Girona, Sant Cugat i Manresa.

Un recurs reclama l'ús estatutari del català a RTVV

VALÈNCIA ■ Núria Cadenes

Va ser el dia 19 de novembre passat. José Ignacio Pastor, vice-president del consell d'administració de Ràdio Televisió Valenciana (RTVV), va presentar un recurs davant el president de la Generalitat, Francisco Camps, com a “superior jeràrquic del consell d'administració de RTVV” per denunciar l'incompliment reiterat que aquest ens

fa de l'Estatut d'Autonomia, el qual “estableix que el valencià és llengua oficial”.

Concretament, Pastor ha denunciat que tant la convocatòria de la reunió del consell d'administració de RTVV del dia 19 d'octubre (que significava l'estrena de José López Jaraba com a director: la primera cullerada, mosca) com la documentació que s'hi adjunta-

va, eren redactades únicament en castellà. Per aquest motiu (igual com havia fet, explica Pastor, “en nombrosíssimes ocasions”), va demanar l'ajornament de la reunió fins que no fos reparada la irregularitat i, com que no hi va haver cap mena de correcció, va decidir presentar la denúncia.

En el recurs, per al qual va comptar amb l'assessoria jurídica de Mercè Teodoro –l'advocada d'una entitat amb experiència en la defensa dels drets lingüístics, Acció Cultural del País Valencià (ACPV)–, Pastor denuncia l'incompliment de l'Estatut, que estableix que el català, a més d'oficial, és llengua “pròpia” del País Valencià, i de la llei de creació de RTVV, que estableix que “la promoció i protecció de la llengua pròpia” és el primer principi inspirador de l'activitat dels mitjans de comunicació de la Generalitat Valenciana.

A més a més, Pastor i Teodoro han denunciat que des de la Presidència de la Generalitat van impedir, el 19 de novembre, la presència del periodista gràfic (fotògraf habitual de la revista EL TEMPS) que els acompanyava per tal de deixar constància visual del lliurament del recurs, “amb la consegüent limitació del dret d'informació”.

Mercè Teodoro i José Ignacio Pastor, abans de lliurar el recurs a Presidència.

GANDIA ■ N. C.

Descobreixen poemes inèdits d'Estellés. Amb sorpresa i emoció, dos poetes i estudiosos de la llengua, Maria Josep Escrivà i Josep Lluís Roig, van descobrir que, entre els papers que remenaven a l'arxiu de l'Ajuntament de Gandia (Safor), hi havia un poemari de Vicent Andrés Estellés, signat, original i... inèdit.

Escrivà i Roig preparen una antologia dels cinquanta premis Ausiàs Marc, de l'Ajuntament de Gandia, justament per celebrar-ne l'aniversari. Per això remenaven l'arxiu. I per això van trobar els textos d'Estellés: el poeta havia guanyat el premi de l'any 1966 amb el poemari *L'inventari clement*. Fins aquí, tot quedava més o menys dins de programa: amb la suma de l'alegria de trobar un original estellesià (“i hi havia

escrit a mà ‘Per al premi Ausiàs March’ –ens explica Escrivà–: només això ja emocionava!”). I van començar, literalment, a córrer per l'arxiu, per cercar el llibre que es va publicar el 1971 com a guanyador del certamen i encarar-hi el mecanoscrit. El resultat va ser una autèntica commoció: no coincidien.

L'explicació? La hipòtesi de Josep Lluís Roig té a veure amb un característic desordre del poeta de Burjassot: quan, passats quatre o cinc anys, li van demanar a Estellés l'original corregit per a la publicació corresponent, no el devia trobar i els en va confegir un altre.

La llarga majoria dels dinou poemes que conformen l'original de Gandia ha romàs inèdita fins ara. I explica Josep Lluís Roig que conté una novetat en la trajectòria estellesiana: versos dedicats als fills.

Vicent Andrés Estellés

El Centre d'Estudis i Investigacions Comarcals (CEIC) Alfons el Vell, de Gandia, ja ha anunciat la intenció de publicar íntegrament el mecanoscrit perdut. O trobat. Perquè, de fet, tal com ens ho defineix Escrivà, “Estellés ens ha regalat un llibre”. Enhorabona.